

Groei van het aantal ZZP'ers: Stimuleren of juist afremmen?

De ministeries van Financiën en Sociale Zaken hebben opdracht gegeven tot het uitvoeren van een onderzoek wat een antwoord moet geven op de vraag of de groei van het aantal ZZP'ers gestimuleerd of juist afgeremd dient te worden. Eind december 2014 moet het onderzoek afgerond zijn. Als het onderzoek ook ingaat op de economische bijdrage van ZZP'ers dan zullen ZZP'ers eindelijk eens positief in het nieuws komen.

De ware aap uit de mouw?

Begin mei werd bekend gemaakt dat een werkgroep, 'Interdepartementaal beleidsonderzoek zelfstandigen zonder personeel (IBO ZZP)', zich bezig gaat houden met een analyse en inventarisatie van onder meer de inkomens- en vermogensposities van ZZP'ers. Het doel van de werkgroep: bekijken welke gevolgen de groei van het aantal ZZP'ers heeft op de houdbaarheid van de overheidsfinanciën en het sociale zekerheidsstelsel. Tot zover geen schokkend nieuws. Totdat mijn oog viel op de volgende zin: *'Bij ongewijzigd beleid zullen er binnen afzienbare tijd meer dan een miljoen ZZP'ers zijn. Moeten we deze ontwikkeling stimuleren of juist afremmen?'* Komt hier de ware aap uit de mouw? 'Bij ongewijzigd beleid'; dat staat er écht. Politiek Den Haag worstelt al jaren met het onderwerp flexibilisering van de arbeidsmarkt. Voor- en tegenstanders vallen dagelijks over elkaar heen. De jarenlange politieke discussies ten aanzien van het ontslagrecht, de VAR Web-module en de nieuwe wet 'Werk en Zekerheid' zijn hier slechts enkele voorbeelden van. Het zinnetje 'bij ongewijzigd beleid' blijft mij intrigeren. Het veronderstelt dat er (opnieuw) aangepast beleid gaat komen, ongeacht de uitkomst.

Oorzaken

Er zijn twee mogelijke oorzaken die de onderzoeksvraag vanuit politiek oogpunt in ieder geval rechtvaardigt. Ten eerste de dalende inkomsten van de Nederlandse overheid. Door de significante toename van het aantal ZZP'ers in Nederland de afgelopen jaren, worden er door de Nederlandse overheid steeds minder premies werknemersverzekeringen opgehaald. De Belastingdienst moet daarentegen veel meer geld uitkeren aan ondernemers- en startersaftrekposten. Vanuit Brussel zijn we gehouden aan strakke begrotingsdiscipline. Elke euro telt. Het is niet voor niets dat er in 2014 een grote groep nieuwe belastinginspecteurs is aangetrokken om het fenomeen 'schijnzelfstandigheid' in de B.V. Nederland op te sporen.

Ten tweede heeft de overheid te maken met beleidsregels die sinds jaar en dag niet meer aangepast zijn, dit terwijl de economie en de arbeidsmarkt wel continu veranderen. Een ondernemer werkt volledig voor eigen risico. Hij klaagt niet over het gebrek aan sociale zekerheid. Hij betaalt premie voor mogelijke arbeidsongeschiktheid. Daarnaast heeft hij al dan niet een pensioenregeling afgesloten. Hij is verantwoordelijk voor zijn eigen administratie en stuurt vanuit zijn eenmanszaak of B.V. facturen en bepaalt zijn eigen (uur)tarief. Hij is actief in meerdere netwerken, pleegt acquisitie en voert zijn werkzaamheden uit bij één en/of meerdere opdrachtgevers per jaar. Ook investeert hij jaarlijks in zichzelf door middel van scholing, training, en/of coaching en maakt hij

gebruik van een eigen website en andere marketing communicatiemiddelen. De belastingdienst hanteert het standpunt dat de omstandigheden van de ondernemer een belangrijke rol speelt bij het bepalen of iemand wel of niet zelfstandig ondernemer is. Dit kan per ondernemer verschillen, oftewel in theorie een miljoen verschillende situaties die achteraf (anders) beoordeeld kunnen worden. Een negatieve beoordeling heeft verstrekkende gevolgen voor de ZZP'er. Vanwege de groei van het aantal ZZP'ers is de vraag gerechtvaardigd of de werkwijze van de Belastingdienst op termijn een houdbare situatie is of niet.

Onderschatting van de positie van zelfstandig ondernemers

Het huidige kabinet onderschat structureel de positie van zelfstandig ondernemers. De overheid zelf heeft jarenlang het zelfstandig ondernemerschap gestimuleerd. Het huidige kabinet en vakbonden lijken een beeld te schetsen dat alles wat te maken heeft met flexibele arbeid op voorhand besmet is. De ene beleidsmaker praat over meer banen, terwijl de ander het heeft over meer werk. Dit is ook het principiële verschil tussen voor- en tegenstanders. Anno 2014 zitten werkgevers niet te wachten op alleen personeel in vaste loondienst. Zij hebben in toenemende mate ook behoefte om snel op- en af te kunnen schalen als de markt- omstandigheden hierom vragen. Een zelfstandig ondernemer kan aan deze vraag voldoen. Hij wil uitdagende opdrachten uitvoeren en zit er niet op te wachten om dit in een vast loondienst verband te doen. Hij kiest voor vrijheid en autonomie om zijn kennis in te brengen én over te dragen.

Balans tussen kosten en opbrengsten

De IBO ZZP werkgroep gaat zich de komende maanden buigen over hun onderzoeksvraag. Eind december 2014 komt er een rapport. Ik maak mij zorgen over de mogelijke eendimensionale benadering van dit onderzoek. Het onderzoek lijkt alleen in te gaan op de kostenkant (minder belastinginkomsten) en niet te kijken naar de opbrengsten kant.

Hopelijk kan de werkgroep in het onderzoek en rapport rekening houden met de volgende punten:

1. Erken de economische bijdrage van ZZP'ers

TNO en [Het Centraal Bureau voor de Statistiek](#) hebben recent een aantal publicaties uitgebracht met duidelijke analyses over de Nederlandse arbeidsmarkt. In 2013 was van de werkzame beroepsbevolking 68% een werknemer met een vaste arbeidsrelatie. In 2001 was dit nog 76%. Tussen 2001 en 2013 nam het aantal werknemers met een vaste arbeidsrelatie met ruim 300 duizend af, terwijl het aantal met een flexibele arbeidsrelatie met bijna 400 duizend toenam. Het in kaart brengen van de negatieve effecten van een miljoen ZZP'ers op de overheidsfinanciën is daarom te kort door de bocht. De positieve effecten van een miljoen ZZP'ers moeten ook in kaart gebracht worden. Denk hierbij aan onder andere groei in werkgelegenheid, stijgende belastinginkomsten, toenemende participatie, het verstrekken van minder bijstandsuitkeringen, economische

groei en innovatie. Op deze wijze ontstaat er een volledig overzicht van alle baten en lasten van waaruit objectieve conclusies getrokken kunnen worden.

2. Belastingstelsel

Eric Wiebes, de nieuwe staatssecretaris van Financiën, vindt ons huidige belastingstelsel te complex. De commissie van Dijkhuizen concludeerde dit in 2013 ook. Nu is het zo dat circa de eerste € 25.000 van de winst van een ZZP'er bijna netto is vanwege de starters- en ondernemersaftrek. Een versimpeling van het stelsel door minder toeslagen (lees: minder aftrekposten) zou *een* oplossingsrichting kunnen zijn, evenals het gelijkmatig belasten van inkomens tot € 45.000. Aan de ene kant worden loondiensters hierdoor evenrediger belast, aan de andere kant zijn we af van de discussie over het wel of niet afschaffen van de zelfstandigen- en startersaftrek.

Een model, waar de ondernemer op basis van behaalde bedrijfsresultaten vanaf bijvoorbeeld €45.000 recht krijgt op zelfstandigen- en startersaftrek, is een eerlijke en goed te hanteren methodiek.

3. Gelijke monniken – gelijke kappen

Alle hardwerkende ZZP'ers verdienen het om positief benaderd te worden in plaats van om continu weggezet te worden als diegenen die gedwongen zelfstandig zijn geworden, vaste banen inpikken, (te) hoge tarieven vragen en onterechte belastingvoordelen ontvangen. De overheid maakt zelf uitzondering op uitzondering op haar eigen beleid. Postbezorgers worden per pakket afgerekend en verdienen nauwelijks meer dan het wettelijk minimumloon. Het ondernemerschap is hier ver te zoeken lijkt mij. Toch is deze maatregel goedgekeurd door de Belastingdienst. Ook heeft de overheid sinds jaar en dag het voornemen om te komen tot een slanker overheidsorgaan. Bij diverse ministeries, provincies, gemeenten en ZBO's vallen duizenden gedwongen ontslagen. Gelijktijdig worden er, jaar in jaar uit, honderden miljoenen euro's door dezelfde overheid uitgegeven aan externe inhuur.

Neem als voorbeeld de gemeente **Amsterdam**. Zij gaf in 2013 circa 200 miljoen euro uit aan externe inhuur, terwijl er vanaf 2008 meer dan 100 reorganisaties zijn doorgevoerd. Is externe inhuur hier een kostenpost of juist een strategisch instrument? Zou de Nederlandse overheid op haar gehele externe inhuurportefeuille ook dezelfde criteria toepassen ten aanzien van gezagsverhoudingen, het aantal opdrachtgevers, uren en de omstandigheden waaronder de werkzaamheden worden uitgevoerd, zoals ze dat nu doet in bijvoorbeeld de onderwijssector?

Zelfstandigheidsverklaring

Ik pleit ervoor dat de overheid zich gaat focussen op ondernemerschap. Dit zorgt voor groei en groei levert (meer) werk op. De overheid kan ZZP'ers jaarlijks toetsen door iedereen één uniforme zelfstandigheidsverklaring te laten tekenen. In deze verklaring kiest de ondernemer zijn gewenste rechtsvorm, gaat hij akkoord met de hierbij

behorende wettelijke rechten en plichten en doet hij afstand van het recht op sociale voorzieningen. De overheid moet daarnaast maximaal investeren in het opsporen van frauduleuze (uitzend)bureaus, CAO ontduikingen en malafide (buitenlandse) constructies.

Bruggen slaan naar de ZZP'ers

Nog even terug naar het onderzoek. *'Bij ongewijzigd beleid zullen er binnen afzienbare tijd meer dan een miljoen ZZP'ers zijn'*. Het lijkt een soort tegenstelling in de zin van goed of fout. Het motto van het kabinet Rutte II is: 'Bruggen slaan'. In het kader van het onderzoek lijkt me dit een waardevolle toevoeging. 'Bruggen slaan naar ZZP'ers'. Op deze wijze komt de ZZP'er centraal te staan en wordt er erkend dat flexibele arbeid een substantiële blijvende bijdrage levert aan onze economie. Wat een fantastisch uitgangspunt lijkt me dit. Een groep van meer dan een miljoen mensen vanaf nu écht serieus nemen door de positieve economische effecten inzichtelijk te maken. Ik zie nu al uit naar het rapport eind december 2014.

Anne Meint Bouma

*Anne Meint Bouma is adjunct directeur van onafhankelijk intermediair **Brainnet**. Brainnet voert voor haar klanten het gehele inhuurproces uit in de rol van Managed Service Provider, Intermediair of Contractmanager. Brainnet is tweevoudig winnaar van de FD Gouden Gazellen Award (2012-2013) en winnaar van de High Growth Award Midden Nederland (2013).*